

ČAJ

Pro chvíle pohody

PROSINEC 2024

Časopis Autorů Jičínska

Betlémský příběh

Na temném nebi, kde svítí hvězdičky,
se rozzářila velká kometa.
Od této chvíle, věřte, lidičky,
se dávný příběh rozplétá.

Přináší ta velká hvězda zvěst,
že začne se psát nový kalendář,
v němž bude boží láska kvést
a dobra osvítlí nás jasná září.

(úryvek)

Jan ŘEHOUNEK

219

Vážení čtenáři,

prosincovým číslem končí již dvacátý třetí ročník
Časopisu autorů Jičínska.
I letos je poslední číslo roku věnováno vánoční tematice,
Jako host se představuje netradičně jako
básník Jan Řehounek.

Rozhovor poskytli Pardubičáci
Iva a Karel Tajovští,
které jsme zastili v čase předvánočním.
Iva Tajovská letos vydala knihu **Pastýřka snů,**
o které v mém povídání píší.

Se závěrem roku přichází i poslední díl
mého vzpomínání na počátky
organizovaného psaní na Jičínsku.

**Pohodové Vánoce a úspěšný vstup do nového roku 2025,
kdy ČAJ bude opět s Vámi.**

Mimochodem v lednovém čísle
se zaměříme na e-knihy,
přineseme rozhovor s Martinem Kolářkem
a další literární zajímavosti.

Váš Václav

HOST ČAJe:

„BÁSNÍK“ JAN ŘEHOUNEK

Nymburský autor Jan Řehounek byl v ČAJi hostem již dříve, dokonce jsem jej vyzpovídal v rozhovoru, ale znáte jeho básnickou tvorbu, kterou více méně tajil? Posuďte sami, jaký je to básník.

Jan Řehounek **Betlémský příběh**

Na temném nebi, kde svítí hvězdičky, se rozzářila velká kometa.
Od této chvíle, věrte, lidičky, se dávný příběh rozplétá.

Přináší ta velká hvězda zvěst, že začne se psát nový kalendář,
v němž bude boží láska kvést a dobra osvítlí nás jasná zář.

I vzlétli andělé, by zvěstovali, že v Betlémě se dítě narodilo,
aby se dobří lidé radovali, že zdařilo se boží dílo.

V chudičkém chlěvě, v Betlémě, zatím se všední příběh odehrál.
Marie z Nazareta porodila na seně a Josef, tesař, se znenadání otcem stal.

Novorozeněti Ježíš jméno dali, zabalili je jenom do šátku,
vůl s oslem ho dechem zahřívají, život pak psát začal zvláštní pohádku.

V Beskydech, v roubené salaši, hovoří pastýř k druhému:
Oštěpky, tvaroh, v hrnku kaši, dítěti donesem chudému.

Dlouhá cesta čeká je, hory, ves, dolina, do kroku vesele zpívají si:
My sme Valaši, jedna rodina... A hle, tu další jdou lidé spěchající.

Tam selka – husu v šátku nese, pekař v nůši chleba napečený,
švec botky: Bosé je dítě přece! V ošátkách koláče nesou staré ženy.

Všichni tak v houfu družně jdou, sníh kroupy pod nohama,
dlouhou maj cestu před sebou, snad dorazí třetí den zrána.

Moravští vinaři ryzlink vezou v sudu, vánočku upekla kmotra, trochu
cukroví,
bandaska mlíčka jistě přijde k duhu. Kapela přidala se ze šumavského
údolí.

Oveček pasák žene stádečko, peřinkou teplou chce babka přispěti,
kluk v košíku má hrušky, jablíčko, hračky přináší máma od dětí.

Z kostelíka, jenž u cesty po staletí stává, zní Hej Mistře, píseň dojemná,
to kantor Jakub Ryba na varhany noty skládá, že jednou bude slavná
nevěda.

Lidičky, říká stařenka, malinká jako troup, co před prahem tu stála,
pojd'te si čaje lípového nabídnout, je horký, teď jsem ho z plotny vzala.

Já měla dneska v noci živý sen, v němž viděla jsem narozené dítě,
zář z něho sálala, jak by byl den. Z něj vyroste velký muž, uvidíte.

Až dojdete do cíle svojí pouti, pozdravte toho kloučka
i za mne, babku nemohoucí, ať se své světské slávy dočká.

Stráž na nedaleké hradní hlásce troubí do noci zvučně tramtará,
znamení na cestách hlídající chásce, by pocestné projít nechala.

I starý zeman se svým koníkem se na daleké putování chystá,
mečem se pásá, měl totiž v noci sen, bezpečnost na cestách že není zrovna
jistá.

Z Polabí obilí v pytlích vezou, mrkev, brambory, hlávky zelí,
řezník přibalí uzenou kýtu celou. Nezapomeňte pro štěstí jmelí!

Od třeboňského rybníka je sak a v něm kapři, v pivovaru natočili holbu
piva,
po chmelu jež chutná, jak se patří. Na stařečka vzadu jen poutnická hůl
zbyla.

U Betléma se pak všichni sešli, naskládali dary na hromádku,
co ze svého mála upřímně donesli nově zrozenému Jezulátku.

Srovnali se do řad, jako u divadla, své zraky na východ upřeli,
aby, tak jak hvězda zvěstovala, příchod tří královských mudrců uzřeli.

Objevil se průvod na obzoru, seřazení koně, osli, velbloudi,
museli se míti na pozor, na tak dlouhé cestě poutník snadno zabloudí.

Vpředu kluše na vraníku, úsměv na líci, Kašpar, perský mudrc, vládce, král,
zlato Ježíškovi veze v truhlici, svitky, šperky, mince a tak dál.

Za ním v sedle na rezavém koni král Melichar, co kadidlo veze.
Před ním lidé poklekají, hlavy kloní, co obsadili silnice i meze.

Ten poslední, vzadu, Baltazar má jméno, černou tvář, rudý plášť a zlatou korunu,
co bohatou Arábii dostal v léno, veze myrhu ve stříbrném kadlubu.

Ke kolébce položili dary Ježíšku milému, do sena poklekli a sklonili hlavy.
Zvěstujeme světu celému, že Spasitel narodil se pravý!

Jan Řehounek

Tři králové

Zasněženou ulicí tři kluci běží,
na hlavě čepice z papíru,
jedenáct, dvanáct je jim stěží,
košile bílé jsou jim nad míru.

V promrzlé dlani křidu žmoulají,
K+M+B píšou nad dveře.
My tři králové... falešně zpívají,
tak dlouho, až někdo otevře.

...štěstí, zdraví, dlouhá léta...
hlas pubertou se zajíká,
...my jsme k vám přišli zdaleka...
Poznal jsem načerněného Pepíka!

Pak košík nastaví s prosbou koledy,
mince tam cinkne, bonbón v pozlátku.
Pozdravovat mám od dědy...
couvá Pepíček pozpátku.

Děkujem, pane, a zas jdou,
košile courají blátem dál.
Jó, když jsem já takhle s partou svou
chodíval jako král.

VÁNOCE U TAJOVSKÝCH

ROZHOVOR - IVA A KAREL TAJOVŠTÍ

O vánoční rozhovor jsem požádal Ivu a Karla Tajovské. Mohli jste se s nimi potkat třeba na Řehečské slepici nebo akcích Střediska východočeských spisovatelů. Iva letos vydala knížku o první české aviatice Boženě Laglerové, Karel je nejen výtvarník, ale také fotograf a písničkář (viz <https://kareltajovsky.cz/>). Takže témat k rozhovoru se nabízí mnoho.

***Jaký byl pro vás letošní rok 2024?**

Iva: V rámci soukromého života hezký a zajímavý, protože v tomto roce převažovaly radosti. Poprvé jsem se podívala do Vysokých Tater, měla možnost scházet se s blízkými, přáteli, literárními soukmenovci a dokonce po 20 letech i s bývalými spolužáky z pozdních studií. Byla to milá setkání, která mě utvrdila v tom, že přímý kontakt s lidmi, se kterými jsem sdílela nebo sdílím část života, stejné vzpomínky nebo podobné zájmy, je nenahraditelný.

Karel: Pokud pominu společenské a politické dění, jejichž vývoj mě znepokojuje a kazí náladu, i mně se v letošním roce líbilo cestování a setkávání s lidmi, se kterými se cítím dobře. Také jako manželku mě potěšilo setkání s bývalými spolužáky, které se nám podařilo zorganizovat.

Naplno jsem si vychutnal horké léto, protože se ze mě, bývalého otužilce, stal paradoxně milovník tepla, a tak jsem se ho snažil v sobě nastrádat co nejvíc na období, které je na teplo a slunce skoupé.

***Můžete nám v krátkosti představit novou knihu a zajímavé stránky?**

Iva: Kniha měla pracovní název „Větroplach“, ale nakonec vyšla pod názvem „Pastýřka snů“. Řekla bych, že je nejdobrodružnější ze všech, které jsem kdy napsala, a doufám, že je pro čtenáře zajímavá a napínavá. Vypráví o Boženě Laglerové, která jako první Češka řídila letadlo a zároveň jako třináctá žena na světě získala mezinárodní pilotní průkaz. Předběhla tak známé české průkopníky aviatiky, jako byl například Eugen Čihák, přičemž slavnému Janu Kašparovi, prvnímu Čechovi, který se vznesl strojem těžším než vzduch, se ho dokonce získat nepodařilo. Hrdinka knihy byla statečná, umanutá a komplikovaná žena, která si tvrdošíjně šla za svým snem. Na cestě za slávou a penězi neustále narážela na nejrůznější překážky, nebezpečí, podvody a nepochopení, ať už to bylo na starém kontinentu, tak i později během exhibičních letů v Karibiku nebo ve Státech. V knize jsem zachytila předválečnou atmosféru, období let 1911 - 1914, kdy bylo stále patrnější, že se „něco chystá“. Počátek velké války odstartoval zneužívání letectví pro válečné účely a skončilo tak období dobrodružných průkopnických časů odvážných aviatiků posedlých touhou posouvat hranice lidských a technických možností.

Karel: Patřím k lidem, na které se hodí pořekadlo: „Deset kdo zajíců najednou honí, nechytne žádného, slzičky roní“. Věnuju se hře na harmoniku i kytaru, malování, fotografování nebo skládání písniček. Vím, že nic z toho není profesionální a dokonalé, přesto mám jako většina kreativců potřebu svoji tvorbu prezentovat. Proto jsem si zřídil webové stránky a využil tak snadné a dostupné možnosti, jak ji zveřejnit. Je mi jasné, že v souladu s průměrem „hodně povolaných, málo vyvolených“ se moje stránky ztrácí v záplavě jiných a lepších, ale proč pro vlastní radost nevyužít moderních technologií?

***Jak jste se dostali k umělecké tvorbě? A co považujete za svoje úspěchy?**

Iva: S literárními pokusy jsem začínala na střední škole a k psaní se vrátila až po čtyřicátém roce života, kdy se mi uvolnily ruce, měla jsem už něco „odžito“ a také dostatečně nakrmené podvědomí. Za úspěch považuju to, že se stále ještě najde nakladatel, který mi vydá knihu, což v dnešní době není snadné. Jsem si vědoma danosti, že nic se nemůže líbit všem, a tak se s každou další knížkou stále více obávám negativních ohlasů. Lehkost, se

kteřou jsem k psaní přistupovala zpočátku, se vytratila.

Vyzkoušela jsem si psaní filmových scénářů (Archiv) i rozhlasové hry (Pod slupkou) a mrzí mě, že se nepodařilo zrealizovat scénář „Poškození“ podle knihy „Odpust“, že jsem se vrátil“, jehož zfilmování Česká televize Brno přislíbila, ale časem to vyšumělo. Možná to je ale dobře, v hlavě jsem měla už hotový film a jeho případná realizace by nejspíš měla od mých představ daleko.

Za nedávný úspěch považuju i to, že si v Pardubicích po mnoha letech všimli knih zaměřených na moje rodné město a ocenili mě cenou Jana Kašpara.

Karel: Dříve (v sedmdesátých a osmdesátých letech) se v regionálním tisku čas od času objevila moje fotografie nebo článek. Dokonce mě tenkrát potěšilo, když mi někdo „ukradl“ můj nápad například snímání nočního města a později ho uveřejnil v podobné verzi jako před ním já. Ale kdo ví, jestli i mě se stejným nápadem nepředběhl někdo jiný? Říká se přece, že všechno tu už bylo, a vymyslet něco úplně nového je těžké. V dnešní době to platí mnohonásobně. Malovat jsem se nikde neučil. Všechno, co se této činnosti týče, jsem načerpal z knihy Marie Tatarové – Tomkové „Tužkou, uhlem, barvami“, kterou vydala Mladá fronta a stála v roce 1973 pouhých 16 Kčs. Mile mě překvapilo, že se před nedávnem prodalo několik mých obrazů a také mám radost, že na internetových mapách, kde působím jako místní průvodce, mají moje fotografie už více jak třicet miliónů zhlédnutí. V loňském roce jsem si poprvé vyzkoušel ilustrace pro část sborníku „Na hraně“ a zjistil, že je to těžší, než jsem se původně domníval.

***Je pro vás tvorba nutností? Dokážete si představit, že byste nebyli umělecky činní?**

Iva: Nutností snad ani ne, spíš pokusem a možná i určitým druhem závislosti. O tom svědčí i to, že první „závadou“ na každém dalším notebooku jsou postupně mizející písmena na klávesnici a později zůstává čitelná obvykle jen vrchní řada s F + symboly, písmeno Q a číslice.

Karel: Možnost tvorby je výsada mého současného životního období, kdy pro ni mám vytvořené podmínky. V produktivním věku, kdy jsem vykonával značně náročné profese, na ni nezbývalo mnoho času ani soustředění. Teď doháním všechno, co jsem odkládal na „až“. Vítám chvíle, kdy manželka ťuká do počítače a tvrdí, že ráda poslouchá, když jí k tomu z protější místnosti hraju na harmoniku nebo když skládám písničky, popřípadě maluju jen tak pro radost.

***Na konci roku přichází Vánoce. Mají u vás Vánoce i takový ten církevní nádech nebo jsou spíše ty tradičně „rodinné“?**

Iva: Já pocházím z ateistické rodiny, takže církevní prvek do nich vnesl později až Karel. Říká se, že Vánoce jsou nejhezčí svátky v roce. Je to pravda, ale přiznám se, že pro mě od té doby, kdy se dcery osamostatnily, už ztratily to pravé kouzlo, přece jen s dětmi jsou tyto svátky nejkrásnější. Před Vánocemi jsem se stále ještě nezbavila neodbytného strašáka někde uvnitř hlavy, který mně našeptává, co bych ještě měla udělat, aby všechno bylo nachystáno a v pořádku. Možná v tom hraje roli i zátěž z dětství, kdy u nás tyto svátky byly hnány k vnější dokonalosti, takže ke štedrovečernímu, vzorně připravenému stolu v nablýskaném bytě s vydrátkovanými parketami jsme obvykle usedali unavení a sváteční nálada se kdesi toulala.

Teď travíme pohodové Vánoce v kombinaci rodinného i církevního nádechu a těšíme se na rodinné návštěvy.

Karel: Pro mne jsou Vánoce především svátkem narození Ježíše Krista. V křesťanství jsem byl vychován, dokonce jsem v devadesátých letech působil jako katecheta a učil náboženství děti na základní škole, v jejíž lavicích jsem kdysi sám sedával. Na křesťanství se dnes zapomíná. Nelíbí se mi, když v adventní době, kdy by se lidé měli v tichosti připravovat na velké svátky, se už v obchodech blázní, jása a slaví Vánoce a Štědrým dnem vše obvykle končí, ačkoliv právě tímto dnem by měly oslavy začínat.

***Jak vzpomínáte na svoje dětské Vánoce? Jak dlouho jste věřili na „Ježíška“? Psali jste si Ježíškovi o dárky?**

Iva: Nejraději vzpomínám na to, jak jsem ráno vstoupila do pokoje, ve kterém stál voňavý stromek větší než já, který v noci rodiče nazdobily. Byl plný krásných skleněných ozdob, z nichž mám ještě pár schovaných. Na povrchu větvíček bývala vata, aby stromek vypadal zasněženě, a až mnohem později se na něm objevila elektrická světylka. Nepamatuju se, jak dlouho jsem na Ježíška věřila, v každém případě jsem měla výhodu (ale i nevýhodu) mladší ze sester v tom, že většinu věcí jsem věděla dřív. A jestli jsem psala Ježíškovi? To se mi už nevybavuje, asi ano.

Karel: Po večeři jsem chodil na balkón vyhlížet hvězdičky a kometu, která oznámí příchod Ježíška, a čekal na zvoneček a veselé zavolání rodičů: „Karlíku, Ježíšek už přišel!“ Utíkal jsem do pokoje, kde už byl rozsvícený stromček a pod ním dárky. Bývaly tam většinou ty, o které jsem si psal na papírek a dával ho včas za okno, ale i ty, které byly překvapením. Na toho malého Ježíška, který roznáší dárky, jsem nevěřil, už když jsem si o dárky

psal, věděl jsem, že jsou od rodičů, ale na Ježíše, jehož narození se o Vánocích oslavuje, věřím dodnes.

***Utkvěl vám nějaký dárek z dětství v paměti? A patří mezi oblíbené dárky knihy? Třeba když dnes obdarováváte své blízké?**

Iva: Nejvíce se mi vybavuje hračka baletky, která se točila na zrcadle. Nevím, jestli se rozbila ani to, kde a jak skončila. Asi by mi už dneska nepřišla tak úžasná a velkolepá jako tenkrát, ale podobný dárek, už třeba jen z nostalgie, by mi udělal znovu radost. Knížky jsem dávala i dostávala a je tomu tak i teď. Přece jen to je dárek patřící k těmto svátkům, který při dobrém výběru potěší. Proto pokud chci dětem a jejich dětem darovat knihu, raději se dopředu „nenápadně“ poptám, jakou ještě nemají a která by je potěšila.

Karel: Když už jsem byl větší, přibližně v sedmé třídě, dostal jsem fotografický zvětšovák. To bylo něco! Škoda, že se dnes už nepoužívá, ale stále ho ještě mám.

***Co vánoční zvyky? Odlévání olova, rozkrajování jablíčka? Karel jako hudebník určitě přidá koledy?**

Iva: Odlévání olova u nás v době mého dětství probíhalo přesně jako ve scéně z filmu Pelíšky. I jablka jsme krájeli a v určitém věku jsme se sestrou házely boty za sebe v obavách, abychom nezůstaly na ocet. V současnosti tyto zvyky nedodržujeme, jednak nevím, kde se shání olovo, jablka se s ohledem na náš věk obávám krájet a na ocet jsem nezůstala.

Karel: Pochopitelně o Vánocích jsme před rozbalováním dárků zpívali koledy. Odlévání olova a krájení jablek se u nás nekonalo. Koledy se snažím zpívat dodnes, jen je mi líto, že zpěváků je málo, respektive jsem na ně na Štědrý den sám, protože Iva tvrdí, že zpívat neumí.

Taky mám za úkol o svátcích natáhnout klíčkem zděděný starodávný obraz svaté rodiny, který hraje koledy. Sice to občas falešně zaduní a zachrastí, protože hrací strojek už ledacos pamatuje, ale i tento zvuk patří k slavnostním chvílím.

Náš vánoční zvyk je noční štědrovečerní procházka s naším psem Míšou a sledování, jak jsou okolní domy a jejich zahrady nazdobeny a nasvíceny.

***Ivo, jsi pekařka vánočního cukroví? Pečeš tradiční cukroví nebo máš nějaké recepty po babičce? A co vanilkové rohlíčky? Nebo peče spíše Karel?**

Iva: Peču, ale není to nic, co by ve mně vyvolávalo nadšení. Proto

skromnější počet druhů cukroví vyrovnávám zvýšeným počtem tvarů. A protože ani pro dcery není pečení nic, v čem by se nějak zvlášť seberealizovaly, každá z nás upeče něco, pak si to mezi sebou podělíme, a když to vyrovnáme na sváteční mísu, nakonec to vypadá, jak jsme šikovné a pracovité. Recepty samozřejmě mám kdesi uložené, ale nepoužívám je, protože v kuchyni jsem kreativní a váhu nebo odměrky používám jen v krajním případě. Proto moje vaření a pečení obvykle bývá rychlé, dobrodružné a někdy i s překvapením.

Karel: Iva přehání, například její vanilkové rohlíčky jsou pokaždé excelentní. Tvrdím totiž, že podle vanilkových rohlíčků se pozná dobrá kuchářka. Já mám většinou zakázáno se motat v kuchyni, protože mě Iva raději vidí u tzv. mužských prací jako je například přidělávání políček, různé opravy a fyzicky náročnější práce. Na loupání ořechů jsem ale dobrý a ochutnávání a dojíždání kousků druhé jakosti mi taky jde.

***A večere? Tradiční bramborový salát a ryba? Nebo máte nějakou rodinnou tradici? Já sám již řadu let bramborový salát připravuji, manželka jej jen ochucuje. Přiznám se, že se na tu práci kolem salátu celý rok těším. Máte to doma podobně?**

Iva: Na bramborový salát se taky těším a vyrábím ho ve velkém v laboru, abychom se ho jednou za rok pořádně přejedli. Při jeho přípravě Karlovu pomoc uvítám. Na štědrovečerní večeři smažím pro sebe vepřový řízek a pro Karla rybu. V kuchyni přece jen už nejsem začátečník, učinila jsem pokroky, a když obaluju řízky, dávám si pozor, abych si nepopletla moučkový cukr s hladkou moukou, jak se mi to jednou na Vánoce podařilo.

Karel: Do salátu krájím úhledné kostičky a ochucujeme ho společně. O nákup živého kapra a jeho přípravu se nesnažím (na zabítí a kuchání nejsou lidi), ale ryba na štědrovečerní stůl patří, takže se musím spokojit s obalovaným filé. Za absenci kapra a rybí polévky jsem pak odškodněný na Hod Boží vepřovými řízkami a dalšími pochoutkami.

***K svátkům patří pohádky. Jaká televizní pohádka vás nejvíc oslovuje třeba i po letech? A máte čas sledovat ty nové pohádky? Jak se vám líbí?**

Iva: Staré dobré a někdy dokonce ještě černobílé pohádky, které k Vánocům vždycky patřily, mám tak okoukané, že si je už většinou nepouštíme. Ostatně v televizi si nepouštíme už téměř nic. Ty nové pohádky, na které jsem se donedávna ještě vydržela dívat, mi přišly plytké, odbyté a nenápadité. Připadá mi, že současní filmaři dostávají za úkol

„něco, za něco a za několik“ natočit, ale nedokážou tomu dodat to kouzlo a atmosféru, které do starých pohádek vtiskli jejich předchůdci s mnohem omezenějšími prostředky. Takže bohužel se televizní pohádky z našich současných Vánoc vytratily.

Karel: Také to tak vnímám a je to škoda. Bývalo hezké se po rozbalení dárků natáhnout k televizi v místnosti osvětlené jen svíčkami a dívat se na něco nového a hezkého. Třeba se toho ještě dočkám.

***Dáváte si na Nový rok předsevzetí?**

Iva: Pokud si vůbec nějaké dávám, tak průběžně během roku a moc o tom nemluví. Beztak si myslím, že novoroční předsevzetí mají na případné splnění stejnou šanci jako ta, která se dávají kterýkoliv jiný den.

Karel: Já si ho dávám. Třeba že si další slavnostní doutník zapálím zase až za rok. Takové předsevzetí se plní dobře, protože se mi po jeho vykouření pokaždé motá hlava a není mi po něm nejlíp.

Autoportrét Iva a Karla.

***O Vánocích se prý plní i ty nejsmělejší sny. Co byste si přáli v příštím roce 2025? A co chystáte na umělecké scéně nového?**

Iva: Kromě obvyklých, ale nejdůležitějších přání, která máme snad všichni (zdraví a pohoda pro sebe a všechny blízké), to je přání návratu zdravého rozumu do společnosti a to, aby se lidé, kteří o nás rozhodují, rozpomněli na přirozený pud sebezáchovy. A pokud se tato přání vyplní, ráda bych se, pokud si mě najde nějaký dobrý nápad, pustila do dalšího románu, případně do divadelní hry.

Karel: V poslední době se u mě poměrně často projevuje únava až lenost. Protože nevím, kolik ještě let nebo dní budu schopen tvořit, velmi rád bych se tohoto nešvaru zbavil, a to podle hesla Emila Zátopka: „Když nemůžeš, tak přidej“. K obvyklým přáním jako je zdraví a štěstí pro všechny blízké, stále naléhavěji přiřazuju přání míru, tolerance a návratu zdravého rozumu do společnosti, jak zmiňuje Iva.

Přeji Vám pohodové a šťastné prožití vánočních svátků, hodně zdraví a spokojenosti v novém roce 2025 a doufám, že se budeme setkávat na akcích našeho Střediska i nadále!
Václav

Iva a Karel: I my čtenářům přejeme pohodové svátky a všem v přicházejícím roce jen to dobré a radostné.

Iva TAJOVSKÁ PASTÝŘKA SNŮ

nakladatelství Maraton v roce 2024, 248 stran

„Když se nechala pohltit dychtivostí létat, byla jedna z prvních, ta touha se šířila jako epidemie, každý měsíc, týden a den se objevovali další, předháněli se, kdo se udrží ve vzduchu déle, doletí výš a dál.“
(citace z knihy str. 78)

Úvodním citátem asi nejlépe představí knihu o první Češce a třinácté ženě na světě, která řídila letadlo, Boženě Laglerové. Přesně vystihuje ony roky před 1. světovou válkou, kdy dochází z prvním krůčků a rozvoji aviatiky.

Pardubická autorka Iva Tajovská, jak je u ní zvykem, si vybírá náměty spojené s Pardubickem. V knize Pastýřka snů tomu

není jinak. Let Jana Kašpara z Pardubic do Prahy či další z aviatiků Eugen Čihák, ti jsou veřejnosti dostatečně známi, ale Božena Laglerová?

Na počátku 20. století bychom ženy v řadě oborů nepotkaly, porovnejte to třeba z dnešní femininace zdravotnictví, ale ještě před rokem 1910 byl počet vysokoškolsky vzdělaných žen minimální. Vzpomeňme třeba na průkopnici v medicíně Annu Honzákovou.

Podobnou průkopnicí v aviatice je Božena Laglerová. V závěru knihy jeden z protagonistů pronese větu: „*Copak si myslíš, že si někdo za pár let vzpomeně na nějakou Boženu Laglerovou?*“

Iva Tajovská ji vlastně pro českou veřejnost vzkřísila, přiznám se, že i mě nebyla česká průkopnice známá. Trochu mi připomíná osud Boženy Němcové, i když nelze srovnávat ekonomické zázemí obou žen.

Laglerová se věnuje zpěvu a hudbě, ale lákají ji technické obory, musí bojovat s předsudky mužů vůči ženám a nakonec i proti matce, která by ji nejraději viděla šťastně vdanou. Překonává všechny obtíže a splní se jí její sen, získává pilotní průkaz. A jak už to v Čechách bývá, uznání dosáhne v zahraničí (viz citace str. 165- „*Češi jsou malicherný a zaslepený národ, ti nejlepší musí pro uznání do zahraničí.*“)

Jenže nic není tak jednoduché, pády bývají kruté a Boženu doprovázejí nejen ve vzduchu, ale i na zemi či osobním životě. Jak se o tom přesvědčí na Kubě, na Haiti a v New Yorku,

Autorka umně zakomponovává do děje třeba zkázu Titaniku, sarajevský atentát, formující se ženské hnutí mezi švadlenami či využití vědy pro potřeby války.

Knihla mě zaujala spádem příběhu a uveřitelností postav. Úchvatná je jedna z prvních scén, kdy se Božena potká s ženskou v chatrných hadrech, která ji předpoví budoucnost. Oceňuji, jak autorka pomalu odkrývá všechna zákoutí pařížského pobytu, její lásku k Vratislavovi až po hořké finále na počátku 1. světové války v lazaretu.

Tajovská se umí vcítit do pocitů hlavní hrdinky a přenést je prostřednictvím textu čtenářům. Svou knihou dává naději všem, kteří si nevěří a předčasně opouštějí svoje sny, že i ta nejbáznivější přání se, pokud člověk obětuje vše, mají splnit.

A ještě douška na závěr. Knihu jsem četl právě v době, kdy se běžel další ročník Velké pardubické. Na jeho startu se objevila dvacetiletá Lenka Neprašová s koněm Her Him. Možná symbolicky další dívka, která navazuje na odvahu Boženy Laglerové. Že by další námět pro Ivu Tajovskou či její následovnice?

Václav

Václav FRANC: VZPOMÍNÁNÍ
Paměti o počátcích organizovaného (ne zločinu) psaní
na Jičínsku po roce 1990.
Část 19.

Moje vzpomínání se tímto dílem uzavírá. Na pomoc jsme si vzal práci nymburského básníka a literárního badatele Aleše Misaře, který svoji diplomovou práci věnoval literárním klubům v čechách po roce 1989. Jednu kapitolu věnoval i literárnímu spolku v Jičíně. Pro zájemce je v plném znění k dispozici v ČAJi číslo 163 (duben 2020) – viz zde https://ikobra.rehec.cz/pdf/caj/caj_163.pdf.

Dovolím si odcitovat jen závěrečné shrnutí, podle mého názoru dobře charakterizující naše snažení.

7. 3. 4 Shrnutí činnosti Literárního spolku v Jičíně

Při zpětné bilanci můžeme u Literárního spolku v Jičíně určit několik výrazných rysů: 1) silná vazba na místo, region. 2) Široce rozvětvené interní i externí aktivity. 3) Poměrně početná, ale stárnoucí členská základna. 4) Edice sborníků a vydávání prací členů. 5) hlavou spolku je osobnost požívající přirozené autority všech zúčastněných.

Jsou to rysy, v nichž se do velké míry shoduje s mělnickým klubem Pegas, a je pravděpodobné, že se jimi budou vyznačovat i jiné spolky v ČR. LiS působil celkem po 25 let, za kterých se v něm vystřídal 42 členů. Nejdéle působícími – v podstatě po celou dobu existence spolku – byli od roku 1991 Václav Franc, Bohumír Procházka, Zlata Zákoutská a Dana Beranová.

LiS přerušil svou činnost roku 2015: „Spolek usnul a je ve stavu hibernace,“ upřesnil Franc. Jakýmsi výhonkem tradice a pokračovatelem je trio „DIV“ – Dana Beranová, Ilona Pluhařová a Václav Franc. Ti pokračují v osobních schůzkách a podílejí se na vydavatelských aktivitách a organizaci soutěže Řehečská slepice.

Sešli jsme se v pátek 24. dubna 2015 a o tomto setkání vyšla v Kobře následující zpráva.

SETKÁNÍ V LUCII V pátek 24.dubna 2015 se v jičínské restauraci Lucie konalo setkání autorů Jičínska u příležitosti 25.výročí založení literárního spolku v Jičíně. Setkání se konalo za účasti deseti autorek a autorů (Franc, Jebavá, Jindra, Pluhařová, Procházka, Teslík, Veselý, Zákoutská, Zlatníková a Žantovský). Jednalo se spíše o posezení než o nějaké pracovní jednání, ale důležitá informace tady padla. Václav Franc oznámil, že přestává být členem

LiSu a přeje těm, kteří případně chtějí a budou dál pokračovat v další činnosti spolku, hodně zdaru. Z dalších návrhů stojí za zmínku návrh Josefa Jindry, ten doporučuje, aby se do knihoven na okrese Jičín instalovaly nástěnky s informacemi o literárním spolku, vydané knihy, kontakty a další informace. Vedle sborníku „Tucet u zpovědi“, který mapuje především činnost spolku v letech 2010 až 2015, představil svoji sbírku „Slovo tvar básně a sochy“ Petr Veselý. Spolek se rozcházel s veselou náladou. Kdo ví, jestli to nebyla jeho „labutí píseň?“
Václav

Foto (autor Bohumír Procházka) z naší poslední schůzky 24.dubna 2015.

Od dubna 2015 zanedlouho uplyne dalších deset let. Spolek oficiálně neexistuje, ale řada vazeb mezi bývalými členy ano. Spolek DIV je ve volném sdružení, občas se sejdeme (jednou dvakrát za rok), ale spíš každý jede na sebe a na setkáních se informujeme o svých aktivitách. Občas, většinou v čase předvánočním, se sejdeme i s dalšími autory. Potěšením je, že s námi spolupracuje Pavel Velešovský, který mezi nás přišel koncem roku 2018.

Podarilo se nám uskutečnit několik společných pořadů, například letos na podzim představení knihy Tajemství třináctých komnat. Rád vzpomínám na naše vystoupení na vlakovém nádraží v Turnově v únoru 2020, což bylo na dlouho dobu jedno z posledních vystoupení před covidem. Společně s Ionou, Danou a mou osobou vystoupil i Pavel Velešovský.

Úspěšné předcovidové vystoupení v Turnově 20.února 2020
(foto Žantovský).

Vzpomenu i na Pavla Jonáka, který pracoval jako knihovník v jičínské knihovně a krátce s námi na některých programech spolupracoval.

Podnětné byly programy se studenty jičínských středních škol, bohužel se nám je nepodařilo získat pro pravidelné psaní, ale i tak to byla zajímavá konfrontace. Ukázalo se, že mladá generace má jiné priority a především možnosti. Nám se na počátku literární dráhy o takových vymoženostech ani nezdálo, ale přejme jim to. Na druhou stranu nás možná naše postupné aktivity a úspěchy přivedli k větší pracovitosti a pokoře. Nakonec i v pohádkách musí princ překonat hory a řeky a bojovat s drakem, aby dostal princeznu. A kdyby ráno přijel na hrad a večer byla svatba, ... no nic.

O úspěších Dany Beranové se dostatečně ví a její nedávný křest druhé knihy vydané v nakladatelství Host jsou důkazem, že naše aktivity, pokud lidé jdou za svým cílem, mají smysl a lze dosáhnout vysněných cílů.

Potěšitelné je, že za těch deset let vydali svoje knihy další členové, například Zlata Zákoutská, Petr Veselý. Spíše je smutné u těch, kteří by na to měli, že sami nedokázali nic vydat, ale jsou to spíše výjimky.

Rád vzpomínám i na vyhlášení výsledků turnovské soutěže Střípky z Ráje v roce 2018, kdy Ilona Pluhařová obsadila 1.místo a já druhé. A těch okamžiků, které stály za to bylo mnoho.

Vždycky jsem si tak trochu říkal, že je to ovoce naší práce ve spolku. Nakonec i v dobách covidu nám pomáhala naše tvorba přežít. Je známo, jak

jsme si s Ilonou Pluhařovou a Vaškem Teslíkem vyměňovali meily a povzbuzovali se. A moje sbírka poezie Miniatury je jednou z mých vůbec nejlepších básnických počínů a vznikla právě v době covidu, takže všechno zlého, je i na něco dobré.

Pochopitelně i Řehečská slepice vyrůstala z činnosti našeho spolku a na jaře budeme vyhlášovat výsledky již 24.ročníku. Na organizaci a kolem ní byli i členové spolku.

Já jsem byl v roce 2014 zvolen do výboru Střediska východočeských spisovatelů v Pardubicích, kde vykonávám funkci tajemníka (a tak trochu děvečky pro všechno). Zkušenosti z práce v jičínském spolku jsem zúročil i na krajské úrovni. Od května 2023 jsem editorem čtvrtletníku Kruh, kde se zase ukazují moje zkušenosti z přípravy ČAJe a KOBRY. Náš spolek díky tomu požívá i určité vážnosti nebo důležitosti.

Naše cesty na Slovensko, i když spolek formálně neexistoval, ale v Martině nás stále vnímali jako LiS. Dodnes tam jezdí především Bohumír Procházka a zastupuje jičínské autory.

Možná jsem na řadu věcí zapomněl, ale to není podstatné, neboť všechno je zachyceno a popsáno v naší Kobře, nedílné součásti našeho organizovaného psaní. A vidíte, deset let oficiálně neexistujeme a Kobra (nakonec i ČAJ) pořád vycházejí, přinášejí zprávy o našich aktivitách, autorských čteních, vydaných knihách, úspěších na soutěžích. Protože každé společenství je živý organismus, má své světlé i stinné stránky, své osobnosti určující tok „dějin“ a dávající smysl našemu konání.

Nevím, jestli jednou budou na naši činnost lidé vzpomínat? Myslím si, že pokud bude naše generace žít a psát, tak bude pro nás vzpomínání na spolek důležité. Prožili jsme v něm, přes některé problémy a potíže, řadu krásných chvil a máme na co vzpomínat. Už jsem to asi psal, ale právě v době covidu jsem dával na facebook fotografie z našich minulých akcí a setkával se z pozitivními ohlasy lidí, kteří byli stejně jako já uvezněni doma a hledali posílení ve složitých dobách. A nejinak tomu bude v době, kdy zestárneme a budeme se potýkat s nemocemi a zdravotními omezeními. Vzpomínky nám totiž nikdo nemůže vzít.

Možná bych měl vzpomenout ještě na některé lidi spojené se spolkem. Málo se mluví o Martinu Žantovském, který je takový ten „černý vzadu“, ačkoliv byl u všeho a jeho fotografie a především práce na propagaci našich stránek na internetu jsou velmi důležité. Ačkoliv sám psal spíše zprávy do dnes již zaniklých Nových Novin, jednou jej na Řehečské slepici nazval soutěžící Roman Elner „duchem svatým“, který se nad tím vším vznáší. Výstižněji bych to nenapsal a Martinovi za vše patří velký dík.

Martin Žantovský a Zlata Zákoutská
představují novou knihu Zlaty v prosinci 2022. Foto asi já?

Nepochybně musím poděkovat Janě Benešové, protože bez jejího úvodního pozvání do knihovny v dubnu 1990 by bylo všechno možná jiné a kdo ví, jestli bychom se vůbec potkali. Jana, ač sama nepíše, byla také u všeho. Neúnavně pomáhala, ať již z pozice knihovnice nebo později ředitelky knihovny. Takže i jí patří velký dík.

Pochopitelně bych mohl jmenovat další, ale řadě z nich jsem věnoval aspoň trochu pozornosti v předchozích dílech mého vzpomínání. Děkuji tedy vám všem, kteří jste pomáhali táhnout káru spolku dál.

Nabízí se otázka, kdysi mi ji někdo položil: Zda bych já sám ve své tvorbě nedosáhl větších úspěchů, pokud bych se věnoval sám sobě a nevydával mnoho energie práci pro spolku a ostatní členy? Osobně si myslím, že všechno šlo ruku v ruce, moje úspěchy a úspěchy spolku, Pochopitelně že bych asi mohl napsat více věcí, ale měl bych motivaci, kdybych kolem sebe neměl lidi se stejnými zájmy?

Nakonec si nemyslím, že bych toho napsal málo. Cesta do velkých nakladatelství není jednoduchá a já osobně jsem si splnil určité sny ohledně psaní. Díky psaní jsem se setkal s řadou zajímavých osobností a třeba jen možnost s nimi chystat rozhovor pro ČAJ byla výjimečná příležitost. Dokonce jsem si na schůzích Obce spisovatelů říkal, jestli tam vůbec mám co dělat. Jestli tam nejsem omylem. Říkal jsem, že bych si jednou chtěl

zahrát aspoň první kolo Wimbledonu, myšleno přeneseně pro literaturu. Moje knihy se objevily na knižním veletrhu v Praze, takže i tam jsem se dostal. A jestli jsem mohl víc? Vzpomínám na Josefa Hiršala, jak nám říkal, že „všechny sláva polní tráva.“

Lidé se rozcházejí, aby se znovu sešli, takže ta Martinova předpověď „spolek usnul a je ve stavu hibernace,“ možná dojde k naplnění. Možná se jen čeká na vhodnou chvíli, aby opět sláva jičínské generace literátů napsala další kapitoly. Rád bych byl při tom. Váš Václav

P.S. Koncem listopadu vyšla Danielu Dejvovi kniha Světlo pro Ili. Rád jsem knize pomáhal na světlo světa. Takže vlastně nic nekončí ...

ČAJ pro chvíle pohody

č.219, prosinec 2024, ročník XXIII

Vydáno 5. prosince 2024 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!